

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT INTITULATĂ:

FINANȚELE PUBLICE LOCALE ȘI DEZVOLTAREA REGIONALĂ

Cuvinte-cheie: regiune, coeziune economică și socială, disparități inter și intra-regionale, autonomie locală, independență financiară, descentralizare administrativ-teritorială, grad de autofinanțare, eficientizarea controlului

Pornind de la convingerea că, în prezent, finanțele publice locale au un rol determinant în procesul dezvoltării regionale, iar fenomenele financiare au un impact deosebit asupra domeniilor economic, social și politic, am fost interesată de evoluția relațiilor dintre finanțele publice locale, procesul de descentralizare și politica de dezvoltare regională. Așa se explică și alegerea tezei, al cărei titlu este „**Finanțele publice locale și dezvoltarea regională**”.

Pentru statul modern, finanțele publice, în special cele locale, nu mai sunt un simplu mijloc de gestionare a veniturilor și cheltuielilor sale de administrație, ci înainte de toate un mijloc de intervenție în economia autorității locale. În acest sens am considerat că studierea instrumentelor, tehnicilor și metodelor cu ajutorul cărora administrația publică locală poate să intervină în viața economică a entității, poate constitui o temă mai mult decât de actualitate. Conștientă fiind de complexitatea acestei problematice mi-am concentrat atenția numai asupra câtorva direcții, pe care le-am considerat prioritare în elaborarea de strategii viabile de dezvoltare, stabilirea unor obiective care să ducă la reducerea disparităților intra și inter regionale prin valorificarea potențialului local și regional.

Îmbinând aspectele teoretice fundamentale, cu studii și analize practice, lucrarea este structurată în șase capitole, din care primele trei au fost destinate abordării problematicii dezvoltării regionale în Uniunea Europeană și în țara noastră, iar în ultimele trei mi-am concentrat atenția asupra rolului finanțelor publice, al necesității unei reforme a procesului bugetar și al utilizării cât mai eficiente a controlului financiar.

Pentru realizarea unei analize cât mai pertinente a politicii de dezvoltare regională, în **capitolul întâi** al lucrării, intitulat „**Bazele teoretice și arhitectura dezvoltării regionale**” (*pag.5-26*) am folosit ca punct de plecare evaluarea fundamentelor teoretice și conceptuale ale științei regionale, ale cărei origini le-am identificat în gândirea economică și socială clasică, neoclasică și keynesiană.

Analizând cele cinci școli de gândire economică privind dezvoltarea regională, am recunoscut tot atâtea concepții, care au creat cadrul teoretic de abordare a problemelor dezvoltării regionale și au conturat posibilele căi prin care cererea poate fi stimulată și controlată. Fiecare concepție a pus, mai mult sau mai puțin, accentul pe variabile diferite, pe care le-a considerat la un moment dat relevante în interpretarea prosperității sau sărăciei economiilor regionale, oferind astfel o paletă largă de idei.

Interpretarea nivelului atins în dezvoltare, stabilirea obiectivelor dezvoltării regionale și mai ales soluțiile propuse pentru realizarea acestor obiective au constituit subiectul mai multor teorii pe care am apreciat ca fiind indicat să le pun în discuție.

Cum dezvoltarea economică, în sensul de progres și prosperitate, este indisolubil legată de organizarea teritorială și evoluția ariei geografice numită „regiune”, asupra acestei noțiuni m-am aplecat urmărind evoluția sa conceptuală și aplicativă. În plan european, am sesizat că, din punct de vedere al statutului juridic, termenul de regiune, ca și cel de regionalizare, acoperă realități politice și administrative extrem de diferite.

Modul în care regăsim în statele Uniunii Europene diversitatea tipurilor de administrații regionale și locale l-am exemplificat prin prezentarea de „Experiențe europene de regiuni și dezvoltare regională”, care mi-au permis să obțin o imagine de ansamblu asupra problemelor cu care se confruntă regiunile, a avantajelor și dezavantajelor pe care pe le are, o forma sau alta, de organizare.

Studiul comparativ al administrațiilor regionale și locale din UE a scos în evidență faptul că:

- ✚ asistăm la un peisaj foarte eterogen al regiunilor și al nivelului de dezvoltare al acestora, Europa fiind alcătuită dintr-un veritabil mozaic de regiuni care au evoluat și s-au dezvoltat în mod diferit și în ritm diferit;

- ✚ discrepanțele existente între regiuni reprezintă o consecință a mai multor cauze: ritmurile diferite de dezvoltare a regiunilor; distribuție neuniformă pe teritoriul unor țări a infrastructurii tehnice și sociale și slaba dezvoltare a acesteia; dezechilibrele demografice; existența unor factori naturali și a unor resurse economice diferite de la o regiune la alta; manifestarea în mod diferit, de la o regiune la alta, a inițiativei locale și a spiritului edilitar-gospodăresc.

În demersul meu de a întregi studiul politicii de dezvoltare regională, am considerat necesar, ca în **capitolul al doilea - „Politica de coeziune economică și socială a Uniunii Europene”(pag.27-55)** să abordez politica de coeziune economică și socială, cea care include dezvoltarea regională printre instrumentele sale de intervenție la nivel comunitar. Am ținut să pun în discuție un domeniu aflat în curs de consolidare: coeziunea teritorială, ca expresie a dezvoltării echilibrate, coerente și armonioase a teritoriului, sub aspectul activităților economice, sociale, al dotărilor, al accesibilității și al calității mediului, al existenței condițiilor de viață și de muncă echitabile pentru toți cetățenii, indiferent de locul în care se află.

În condițiile în care politica de coeziune economică și socială a UE este strâns legată de procesul integrării europene o prezentare paralelă a principalelor etape parcurse de procesele de coeziune și integrare mi-a permis să fac o serie de constatări și să formulez mai multe concluzii:

- ✚ fiecare etapă a procesului de realizare a coeziunii economice și sociale este o expresie a solidarității europene și o cerință pentru eficiență economică și competitivitate globală;

- ✚ îmbunătățirea coeziunii economice și sociale este în fapt un corolar al unei piețe unice, fără frontiere interne, iar de avantajele unei piețe largite, create prin eliminarea tuturor barierelor care împiedicau libera circulație a bunurilor, serviciilor, persoanelor și capitalului, trebuie să poată profita toți în mod egal;

- ✚ nu toate statele membre și mai ales nu toate regiunile componente ale acestora sunt la fel de bine echipate și pregătite pentru a face față concurenței crescute în noul mediu creat, regiunile mai puțin dezvoltate neputând beneficia în mod corespunzător de noile condiții.

Am considerat, de asemenea, important să analizez și felul în care, actele normative și documentele de referință adoptate la nivel comunitar (Orientările Strategice Comunitare privind Coeziunea 2007-2013, Liniile Directoare Integrate ale UE pentru Creștere Economică și Locuri de Muncă 2005-2008, Programele Operaționale), precum și instituțiile abilitate (Comitetul Regiunilor - CoR, Direcția Generală pentru Politică Regională - DG Regio, Comisia pentru Dezvoltare Regională – REGI, Banca Europeană de Investiții - BEI) permit punerea în practică a măsurilor de politică regională.

Rezultatul analizei a fost că, pe de o parte toate regulamentele, programele, orientările și liniile strategice adoptate asigură un cadru normativ eficient și necesar în

procesul de implementare a politicii de dezvoltare regională, iar structurile create, cu rol consultativ, legislativ sau executiv permit aplicare politicii de coeziune.

Pentru că, în procesul de reducere a disparităților și de întărire a coeziunii economice și sociale, Uniunea Europeană a creat, din contribuțiile financiare ale țărilor membre, Fondurile Structurale și Fondul de Coeziune, abordarea acestora am folosit-o ca punct de plecare în identificarea rolului pe care aceste fonduri îl au în susținerea restructurării economice și sociale a regiunilor. Am constatat astfel că, ultimul val al extinderii UE a readus în discuție aspecte spinoase privind utilitatea și eficiența fondurilor structurale în atingerea obiectivelor convergenței economice. Din punct de vedere teoretic, utilizarea fondurilor comunitare are cel puțin două implicații majore, strâns interconectate: pe de o parte, generează creștere economică substanțială (“growth boost”), pe seama creșterii cererii de anumite bunuri și servicii legate de sectoarele beneficiare de investiții și, pe de altă parte, duce la reducerea decalajelor (procesul de catch-up), pe seama dezvoltării infrastructurii și a resurselor umane.

Din studierea experiențelor acumulate de noile state membre în perioada de pre-aderare am ajuns la concluzia că absorbția fondurilor comunitare necesită existența unei structuri administrative eficiente, a unui cadru legislativ coerent, a unei bune coordonări inter-ministeriale și inter-instituționale, dar și a unui management eficient, trecând prin toate fazele specifice, de la programare, la implementare, monitorizare și evaluare. În cazul României, lipsa reperelor strategice, slăbiciunile capacității administrative și bugetul limitat disponibil pentru co-finanțare au alimentat principalele temeri ale autorităților locale în accesarea fondurilor comunitare.

Putem astfel aprecia că, dincolo de dezbaterile privind capacitatea efectivă de absorbție și, respectiv, de utilizare corectă și eficientă a fondurilor comunitare, perspectiva reală a unei reforme instituționale efective și eficiente la nivelul întregii societăți apare ca fiind extrem de valoroasă.

Nu puteam încheia capitolul referitor la politica de coeziune fără o evaluare a disparităților și dezechilibrelor inter-regionale și intra-regionale, în nivelurile de dezvoltare economică ale țărilor comunității europene, apreciere pe care am realizat-o printr-o analiză a valorii PIB-ului pe locuitor, considerându-l cel mai relevant indicator, care stă, de altfel, și la baza deciziilor politice privitoare la modul de alocare a Fondurilor Structurale și a celorlalte instrumente financiare. Analiza a scos în evidență mai multe aspecte, unele dintre ele chiar paradoxale, și anume:

✚ urmare aderării de la 1 ianuarie 2007 la Uniunea Europeană, a României și Bulgariei teritoriul Uniunii a crescut cu 8,6%, iar populația acesteia cu 6,3% , însă PIB-ul Uniunii, măsurat în termeni de standard al puterii de cumpărare, nu a crescut decât cu 1%, mai puțin decât la oricare altă extindere anterioară;

✚ pe ansamblul Uniunii Europene perioada 2006-2008 a fost benefică, înregistrându-se valori aproximativ egale ale PIB-ului pe cap de locuitor, cu un maxim în cazul Luxemburgului (253 PPS, exprimat în procente din media UE) și un minim în cazul Bulgariei (40 PPS);

✚ disparitățile regionale sunt mai mari în țările mai puternic dezvoltate, cum este cazul Germaniei, Franței, Belgiei, Austriei sau Marii Britanii;

✚ 43% din venitul economic și 75% din investițiile în cercetare și inovare se concentrează pe doar 14% din teritoriul european, așa-numitul pentagon între Londra, Hamburg, München, Milano și Paris.

Prin urmare, dacă se dorește reducerea discrepanțelor regionale la un nivel mai acceptabil, într-o perioadă de timp rezonabilă, politica de coeziune continuă să fie esențială pentru sprijinirea dezvoltării regiunilor, în special din noile state membre, iar noua politică

regională a Uniunii Europene, trebuie să se bazeze pe diversitatea, oportunitățile și provocările oferite de regiunile din Europa.

Capitolul al treilea, denumit „Politica de dezvoltare regională în România” (pag.56-109) l-am considerat ca fiind deosebit de important în arhitectura lucrării, în condițiile în care problematica dezvoltării regionale are o istorie relativ recentă în țara noastră, autoritățile române amplificând măsurile de diminuare a diferențelor regionale abia după începerea negocierilor de aderare la Uniunea Europeană.

Capitolul debutează cu o trecere în revistă a etapelor parcurse de România până la definirea celor opt regiuni de dezvoltare, urmată de o analiză a nivelului de dezvoltare economico-socială a țării noastre, comparativ cu celelalte state din Uniunea Europeană, a regiunilor României între ele, dar și cu alte regiuni din Europa.

Studiul a scos în evidență o serie de probleme cu care se confruntă, atât România în ansamblu, cât și fiecare regiune, în particular:

- un spor natural și un sold al migrației externe negative, cu efect asupra sistemului educațional și al împovărării sistemului asigurărilor sociale;
- o rată de ocupare a populației cu 12,6 puncte procentuale sub prognoza Strategiei Lisabona și o dublare a numărului șomerilor (în luna august 2009, față de aceeași lună a anului precedent);
- un sistem de transport insuficient dezvoltat și de slabă calitate, cu cea mai mare valoare de trafic din UE (165,8 tone-km/PIB), față de media comunitară de 106,8, efectul fiind o suprasolicitare a infrastructurii de transport existente;
- un PIB pe cap de locuitor, de doar 45,8% din media UE 27 (România se află pe penultima poziție din media UE27, înaintea Bulgariei), iar la nivel regional, doar jumătate din regiunile României au înregistrat un PIB pe locuitor mai mare decât media națională.

Modul în care România a asigurat construcția și funcționarea cadrului instituțional și a suportului legislativ necesare politicii de dezvoltare regională a constituit un alt subiect dezbătut în acest capitol. De asemenea, am analizat și documentele strategice și operaționale pe care România le-a pregătit pentru a stabili prioritățile de dezvoltare, punând accent pe evaluarea impactului utilizării instrumentelor structurale în dezvoltarea regională – caz în care s-a folosit Modelul Hermin (pentru evaluarea PND 2007-2013).

Concluziile la care am ajuns urmare studiului politicii de dezvoltare regională din România au fost că:

- ✚ politica regională din țara noastră a luat naștere exclusiv în întâmpinarea disponibilității de asistență financiară din partea Uniunii Europene;
- ✚ deși în prezent există acest cadru formal, rămân incertitudini cu privire la capacitatea de gestionare a acestei asistențe și îndeosebi la eficiența mecanismelor de monitorizare și supraveghere;
- ✚ regionalismul ca fenomen politic a fost în discursul politic public românesc pus în antiteză cu ideea națională, fapt pentru care el rămâne un subiect destul de nebulos. Este poate și motivul pentru care autoritățile publice au preferat, ca și cadru instituțional, instituirea a opt regiuni de dezvoltare care nu oferă un argument vizibil în construcția lor și evident încearcă să evite criteriul istoric;
- ✚ instrumentele de pre-aderare au rămas un exercițiu de politică publică în vederea aderării, dimensiunea lor de „învățare” fiind poate cea mai importantă;
- ✚ oricare ar fi perspectiva pe care o adoptăm, trebuie subliniat că politica de coeziune economică și socială nu este o politică „value free”, ci presupune și o opțiune explicită asupra dezvoltării societare și economice în ansamblu;
- ✚ prioritățile propuse pentru viitor, convergența, competitivitatea regională și ocuparea forței de muncă, și respectiv cooperarea teritorială, au menirea de a optimiza eforturile reducerii discrepanțelor la nivel comunitar. În acest sens, reducerea numărului de

instrumente structurale și de obiective ale acestora nu poate fi decât o evoluție pozitivă în vederea eficientizării politicii de coeziune.

Dat fiind rolul și funcțiile finanțelor publice în procesul obținerii și repartizării resurselor de care are nevoie statul pentru îndeplinirea sarcinilor sale, am considerat necesar ca, în cadrul celui de-al patrulea capitol - „*Finanțele publice și rolul lor în economia românească*” (pag.110-136) să abordez această problemă.

În prezentarea evoluției accepțiunii de finanțe publice am identificat principalele concepții puse în discuție de literatura de specialitate, dar și adepții, formele lor de reprezentare și nu în ultimul rând elementele ce caracterizează o formă sau alta.

Plecând de la principiul potrivit căruia finanțele publice reprezintă ansamblul activității desfășurate în sectorul public al economiei am considerat necesară o dezbatere pe tema: Ce este și ce nu este sectorul public? Am constatat astfel că, în evoluția sa, sectorul public, a cunoscut trei paradigme: una liberală, alta a bunăstării sociale și alta dirijistă, niciuna dintre cele trei forme nerămânând însă necontestată. Intrând în amănunte legate de forme de manifestare, susținători, idei promovate, argumente și contraargumente am desprins câteva concluzii generale:

- implicarea statului în economie este o necesitate pentru orice economie, dar și o posibilitate;
- formele implicării statului diferă de la țară la țară;
- sectorul public coexistă cu sectorul privat, manifestându-se relații de complementaritate și/sau concurență;
- alegerea publică nu se face întotdeauna pe baza analizei cost-beneficiu acordându-se prioritate principiilor etice și nu în mod automat celor de eficiență;
- problemele sociale ale securității, inegalității veniturilor, sărăciei, asistenței medicale, impun măsuri și politici macroeconomice cu caracter public;
- funcționarea sectorului public nu este perfectă, ea însăși înregistrând eșecuri, pe care societatea le poate ameliora fie printr-o schimbare de intervenție publică, fie printr-o intervenție privată, sau mixtă.

În abordarea conceptului de sector public am ținut să prezint și fenomenul de descentralizare, unde am tratat cele două forme ale sale, și anume auto-guvernarea, care privește toate puterile unui stat – legislativă, executivă și juridică, respectiv delegarea puterii guvernului central, ce se realizează prin deconcentrare administrativă și devaluare. În argumentarea pro și contra fenomenului de descentralizare am analizat cele trei modele de guvernare: centralizată absolut, descentralizată și parțial descentralizată. Concluzia desprinsă a fost că descentralizarea sectorului public se poate traduce prin:

- ✚ acordarea de competențe în materie fiscală la administrațiile regionale și locale, în sensul introducerii de noi impozite și taxe și acordării de facilități, cu restricția puterii guvernului central asupra stabilizatorilor fiscali (impozitul pe venit și impozitul pe consum);

- ✚ autonomia decizională în gestionarea cheltuielilor publice curente de către administrațiile locale;

- ✚ puterea guvernelor locale de a decide și controla toate programele de investiții publice care nu privesc nivelul național. Finanțarea prin subvenții bugetare, nu este condiționată de aprobarea valorii și parametrilor tehnici ai lucrărilor publice de către guvernul central, ci de respectarea condiției de eficiență economică;

- ✚ competența organelor electiv locale și zonale privind furnizarea serviciilor publice, cu restricții doar în ceea ce privesc: respectarea standardelor naționale de calitate și fiabilitate tehnică și neinterferența cu mecanismul pieței.

Introducerea precizărilor legate de autonomia locală, independența financiară și descentralizarea administrativ-teritorială a avut ca motivație faptul că, autoritățile locale –

ca reprezentant al statului la nivel local și ca gestionar al resurselor publice, au un rol primordial în derularea de proiecte regionale și în administrarea fondurilor structurale.

Descentralizarea administrativ-teritorială, ca și cadru de bază al strategiei de dezvoltare, trebuie să asigure o modificare profundă, dar eșalonată a repartiției puterilor între aleși și funcționari, cât și a competențelor între colectivitățile teritoriale și stat. Realizarea unei astfel de mutații implică, în primul rând, armonizarea într-un cadru descentralizat a structurii și organizării diferitelor entități teritoriale, modificarea repartiției misiunilor conferite puterilor publice, între cele asumate de către stat, la nivel național, cât și la nivel teritorial, și cele conferite colectivităților locale. E nevoie să se instituie, în egală măsură, creșterea libertății de gestiune a comunelor, mutația instituțională a județului, cât și transformarea regiunilor în colectivități teritoriale cu exercițiu deplin.

Consider că prin transferurile de competențe nu trebuie să se producă o retragere a nici unei atribuții a colectivităților descentralizate dimpotrivă, ele trebuie să le confere acestora atribuții noi. Altfel spus nu trebuie să se urmărească o redistribuire a misiunilor actuale între stat și colectivitățile locale, ci să confere colectivităților locale misiuni noi, care până acum au fost exercitate de stat. În același timp aceste transferuri de competențe nu trebuie să aducă nici o atingere preeminenței statului, ci trebuie să permită să se consacre mai mult misiunilor sale fundamentale legate de suveranitatea națională.

În cel de-al cincilea capitol al lucrării cu tema „**Reformarea procesului bugetar – imperativ al dezvoltării regionale**” (pag.137-167), după o abordare conceptuală a noțiunii de proces bugetar, a actorilor implicați în elaborarea bugetară, dar mai ales a rolului pe care, bugetele locale îl au în calitatea lor de instrumente de planificare și de conducere, am apreciat ca fiind necesară, o exemplificare practică a modului de repartizare a sumelor defalcate din unele venituri ale bugetului de stat pentru echilibrarea bugetelor locale.

Folosind execuția bugetară a județului Harghita din anul 2008, am aplicat criteriile prevăzute de actualul cadru legislativ, rezultatul fiind că, în cazul unităților administrativ-teritoriale cu un nivel redus al impozitului pe venit pe locuitor, la echilibrare, din cotele defalcate ale bugetului de stat, se repartizează sume mai mari. De altfel, acesta este și rolul acestui proces bugetar, cu condiția ca, la repartizarea sumelor de la bugetul de stat, să se ia în considerare criterii obiective, real și corect fundamentate, astfel încât să se asigure o diminuare a dezechilibrelor existente între unitățile administrativ-teritoriale din interiorul județelor.

Studiul practic l-am continuat cu o analiză, la nivel național și regional, a evoluției veniturilor și cheltuielilor bugetelor locale, care a oferit informații relevante cu privire la nivelul de dezvoltare regională și locală, precum și la gradul de autonomie al unei comunități. În acest context, pe baza datelor din execuția bugetară de la nivel național și regional, cu o particularizare la nivelul județului Harghita, am calculat diverși indicatori, prin care am stabilit gradul de dependență al autorităților locale, gradul de autofinanțare, capacitatea de investire, constatând că:

❖ în România ponderea veniturilor proprii, în totalul veniturilor bugetelor locale, a crescut în ultimii ani, de la 21%, în anul 2003, la 42%, în 2006 și respectiv 47% în 2008. Anul 2009 a înregistrat o regresie astfel, veniturile locale proprii au reprezentat 44% din veniturile totale. Acest trend este urmarea modificărilor survenite în domeniul legislației care au permis descentralizarea mai multor surse de venituri;

❖ aceeași tendință s-a înregistrat și în cazul sumelor defalcate din TVA, care, dacă în 2003 reprezentau numai 31% din veniturile locale totale, ponderea acestora a atins un maxim de 52% în anul 2006, iar în 2009 valoarea realizată este de 41%;

❖ la nivel regional am constatat că, Regiunea Sud-Vest a înregistrat cea mai mică pondere, atât a veniturilor (8,8%), cât și a cheltuielilor (8,9%) realizate la nivel regional în

totalul veniturilor, respectiv al cheltuielilor bugetelor locale ale țării. La polul opus se află Regiunea București cu maxime de până la 18,8% în ceea ce privește volumul veniturilor, respectiv de 18,7%, în privința cheltuielilor;

❖ gradul de dependență al autorităților locale se manifestă cel mai pregnant în cazul Regiunii Nord-Est (cu o diferență între ponderea veniturilor proprii și cea a sumelor defalcate din TVA, în totalul veniturilor, de 26,4%), jumătate din regiunile țării aflându-se peste media pe țară în privința preponderenței transferurilor de la bugetul de stat;

❖ la aceeași concluzie am ajuns și din analiza, la nivel național a ponderii veniturilor proprii în totalul cheltuielilor locale, „gradul de autofinanțare” al autorităților locale înregistrând un maxim 51% în anul 2007, într-un progres vizibil față de anul 2003, când era de numai 21%. La nivel regional cel mai scăzut grad de autofinanțare îl regăsim tot în cazul Regiunii Nord-Est, cu 31%, urmată de Regiunea Sud-Vest și Sud, care se află sub media pe țară, de 49%;

❖ analizând „Rigiditatea cheltuielilor” am putut stabili cât de limitată este autonomia decizională a autorităților administrației publice locale în prioritizarea cheltuielilor. Am constatat astfel că, pentru anul 2009, media în județul Harghita a crescut la 59,6%, față de 43,8% în anul 2008 și de numai 40% în 2007, afectând în mod negativ în special investițiile;

❖ am calculat de asemenea și „Capacitatea de investire” (ca raport între cheltuielile de capital și totalul cheltuielilor), cu scopul de a vedea ce fonduri a alocat județul Harghita pentru dezvoltare într-un an bugetar. Am constatat astfel un trend ascendent al cheltuielilor cu investițiile în perioada 2006-2008, urmat de o scădere dramatică în 2009, când valorile s-au situat sub cele înregistrate în anul 2006;

❖ analiza a luat în calcul și o comparație între unitățile administrativ-teritoriale ale județului (municipii, orașe, comune), din punct de vedere al gradului lor de autofinanțare, adică ce capacitate are fiecare entitate să-și acopere cheltuielile pe seama propriilor venituri. Constatarea a fost că, municipiile se distanțează față de celelalte tipuri de entități, ajungând la un grad de autofinanțare de 52,7%, în anul 2009, față de consiliul județean, care a consumat în jur de 17% din bugetul județului – de două ori cât cheltuielile celor 5 orașe, având aceeași capacitate de autofinanțare cu acestea.

Toate aceste constatări mi-au permis să concluzionez că:

⚡ deși autonomia fiscală a administrațiilor locale a crescut considerabil, eficacitatea acestui transfer de responsabilități a fost afectată serios de lipsa capacității administrative, în special datorită nivelului redus de colectare a veniturilor și de caracterul imprevizibil al surselor de venituri;

⚡ la nivelul cheltuielilor bugetare am identificat drept probleme principale: controlul administrației centrale asupra cheltuielilor, lipsa de claritate în atribuirea cheltuielilor și dese modificări ale repartizării cheltuielilor;

⚡ existența unui deficit substanțial de capacități pentru implementarea și gestionarea unor proiecte de dezvoltare, mai ales dacă acestea includ și o componentă de participare comunitară.

Pornind de la motto-ul: „Cine nu pedepsește nedreptatea, poruncește ca ea să fie făcută”, abordarea problematicii privind „**Controlul financiar – instrument al managementului finanțelor publice locale**” (pag.168-219) am considerat-o oportună în **ultimul capitol** al tezei, dat fiind rolul pe care îl are controlul în cunoașterea de către stat, respectiv de către autoritățile administrației publice locale a modului în care sunt administrate mijloacele materiale și financiare de către entitățile publice și se obțin și cheltuiesc fondurile publice.

În cadrul acestui capitol am pus accentul pe modul de organizare și exercitare a controlului banului public, pe felul în care toate metodele, procedeele și tehnicile de

control permit autorităților locale și centrale o monitorizare a gestionării resurselor bugetare. Prin exemplificarea atât a strategiilor, dar și a rezultatelor obținute de cele mai importante structuri de control/audit, ANAF (prin controlul fiscal și financiar, Garda Financiară) și Curtea de Conturi, am încercat să scot în evidență punctele tari, dar mai ales cele slabe, care necesită îmbunătățiri.

Considerat multă vreme, în mod nedrept și nevizat, doar o formă a controlului financiar, auditului i-am alocat o parte din acest capitol, mai ales că în prezent tinde să ocupe și în țara noastră locul și rolul care i se cuvine de drept în procesele de dezvoltare și de perfecționare a entităților economice. Ca alternativă și complementaritate a controlului financiar, am abordat toate laturile auditului: atât cea a auditului intern – pârghie în modernizarea managementului financiar; auditul financiar – prin care se furnizează o asigurare rezonabilă cu privire la situațiile financiare; auditul de performanță – deschis judecăților și interpretărilor bazate pe argumente rezonabile.

Urmare analizei efectuate am stabilit că actualul sistem de control/audit se confruntă cu numeroase neajunsuri:

- ✚ organizarea necorespunzătoare a controlului financiar și fiscal prin necuprinderea în programele de control a tuturor acțiunilor tematice prevăzute de lege sau a acelor zone cu risc ridicat;

- ✚ neorganizarea sau organizarea necorespunzătoare a controlului financiar propriu, iar de multe ori suprapunerea atribuțiilor controlului preventiv propriu cu cele ale controlului preventiv delegat;

- ✚ existența unor suprapuneri în ceea ce privește atribuțiile de control financiar ale diferitelor organisme și, de aici crearea imaginii, în rândul celor controlați, cât și în rândul diferitelor organisme internaționale sau investitori străini, că sunt prea multe instituții și aparate de control financiar care nu se justifică;

- ✚ dezvoltarea inegală a diferitelor forme de control datorită faptului că acestea nu sunt organizate și monitorizate unitar;

- ✚ desfășurarea de către auditorii externi a unor activități de natura controlului financiar și auditului intern, urmare a tendințelor extinse ale acestora de a se substitui controlului intern.

În aceste condiții, pentru creșterea nivelului calitativ al controlului considerăm necesare:

- îmbunătățirea metodelor actuale de control prin introducerea controlului electronic și a celui indirect, precum și prin dezvoltarea unor noi arii de control;

- perfecționarea analizei de risc, care stă la baza selecției contribuabililor cu risc fiscal ridicat, ce sunt verificați cu prioritate și includerea acestora într-o bază de date care să cuprindă nu numai date cantitative, dar și elemente calitative, cu posibilitatea accesării, în timp real a acestor informații de către persoanele îndreptățite;

- implementarea unui sistem de monitorizare și corelare a informațiilor deținute de ANAF, CCR și ORC.

Am concluzionat astfel, că pentru perfecționarea activității de control/audit a resurselor publice s-ar putea asigura, pe de o parte, creșterea veniturilor bugetare, iar pe de altă parte o creștere a eficienței, eficacității și economicității în gestionarea patrimoniului unităților administrativ-teritoriale.

Întocmind această lucrare am încercat să surprind atât aspectele teoretice, cât și pe cele aplicative ale relației dintre finanțele publice și problematica dezvoltării regionale, demersul meu putând reprezenta o provocare și un stimulent pentru o documentare suplimentară în acest domeniu de interes.